Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 250 (10.927). Львів, четвер 11. листопада 1926. Feeztow. oplata zapłacono ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

В обороні свободи преси.

З приводу репресійного президентського розпорядку з 6. листопада 1926.

Львів, 9. листопада 1926.

Ф. Федорців, д-р І. Німчук („Діло"), *Дм. Паліїв, Р. Голіян* („Новий Час"), *Л. Петрушевич, Р. Сказинський* („Рада"), *К. Вальницький, К. Пелехатий* („Воля Народа"), *О. Павлів, д-р М. Стахів* („Громадський Голос"), *В. Мудрий, В. Целевич* („Свобода"), *Ів. Квасниця, В. Кубіцький* („Вперід"), *Ст. Рудик* („Культура"), *П. Буняк* („Світ").

Катальонські революціонери в порозумінні з більшовиками!

Париж, 9. листопада 1926.

Провідник катальонських змовників Массія, як виявила переведена у нього ревізія і перегляд документів, був у виразних взаєминах із більшовицькими емісарами. Між документами впали на сліди постійної переписки Массії з більшовицькими агентами. Массія признався, що недавно мав ряд розмов із більшовицьким емісарем у Барсельоні. СРСР., мабуть, не даючи йому фінансової помочі, мав приобіцяти поміч у справі пропаганди.

На передодні соймової сесії.

Скликання послів і сенаторів. — Проєкт зміни деяких приписів конституції. — Комітет фахівців радить. — ППС. і пос. Морачевський.

Варшава, 9. листопада 1926.

Марш. Ратай вислав учора до соймових послів письмо, в якому повідомляє, що дня 13. листопада в год. 14 президент Річипосполитої отворить на замку звичайну сесію сойму. Одночасно подає до відома, що після отворення сесії ще того самого дня має відбутися пленарне засідання сойму.

Подібне запрошення вислав марш. Тромчинський до всіх сенаторів.

Сьогодні вечером відбулася в Бельведері конференція між прем. Пілсудським і віцепрем. Бартелем у справі церемоніялу, який має бути приноровлений при врочистому отворенні сесії законодатних тіл в суботу 13. ц. м.

На одному з найближчих засідань сойму буде зголошений проєкт зміни деяких приписів обовязуючого тепер конституційного закону. Внескодавцями будуть ріжні соймові клюби. Клюб ППС. зголосить зміни в такому змислі, щоби соймові признати право розвязатися з власної ініціятиви, бо досі сойм такого права не має. Дальше клюб ППС. домагатиметься, аби бюджетова сесія не могла бути замкнена декретом президента, й аби не могла бути відложена. Крім того клюб ППС. поставить внесення на зміну конституції в тому змислі, що на випадок нескликання сойму на звичайну сесію в приписаному речинці, сойм збереться з власного права в останньому дні перед тими 5 місяцями, що попереджають бюджетовий рік.

В днях 5.—9. ц. м. радила комісія фахівців для справ національних меншостей і східних воєвідств при комітеті Ради міністрів. Тому, що пос. Звежинський зрезигнував з члена комісії, вона радила в складі дир. Левенгерца і мін. Васілевського. Після очеркнення прав і обовязків, як також сфери ділання комісія приступила до обговорення ріжних актуальних справ. Раджено під проводом міністра внутрішніх справ як заступника премієра. В найближчому часі має бути іменований третій член комісії на місце пос. Звежинського.

На четвер 11. ц. м. скликано засідання центрального виконавчого комітету ППС. На тому засіданні партія вирішить своє становище до мін. Морачевського, що сидить в теперішньому уряді. Кажуть, що посла Морачевського усунуть з партії.

Мусоліні висловлює Франції жаль.

Рим, 9. листопада 1926.

Мусоліні переслав французькому амбасадорові ноту з висловами жалю з приводу манїфестації у Вентимілії. Повідомляє, що видав приказ, щоби поставити перед суд особи, які намовляли до протифранцуських ексцесів. У справі ексцесів у Бенгазі (в Тріполісі) заявив Мусоліні, що до полковника карабінерів, який вивісив був італійський прапор біля французького, вислано строге напімнення з рішучим приказом, щоби на будуче такі події не повторилися.

„Пті Парізієн" повідомляє, що Мусоліні вишле до італійської преси обіжник, у якім візве, щоби виявляла супроти Франції більше ввічливости.

Перед ліквідацією англ. страйку.

Льондон, 9. листопада 1926.

Англійські шахтярі вислали до центр. комітету професійних союзів телеграму з просьбою відложити конференцію, яка мала відбутися в Берліні 12. листопада в ціли ухвалення помочі для англійських шахтярів. У телеграмі зазначено, що англійський страйк є тепер у рішаючій стадії, отже це не позволяє провідникам руху виїздити з Англії. Професійні більшовицькі союзи вислали вже до Берліна двох делегатів, Шварца й Акулова.

З судової салі.

За державну зраду.

Львів, 10. листопада 1926.

У розправі проти десятох селян із Покуття за державну зраду вчора дальше переслухувано обвинувачених. Обвинувачені, майже всі малоземельні селяне, боронятся дуже інтелігентно. Нині дальше переслухуватимуть обвинувачених.

Біржа.

Гроші.

На девізовій біржі нема змін. Офіціяльний і приватний курс доляра вагається від 9·00—9·02.

Збіжжа.

Пшениця двірська 47·50—48·50, пшениця селянська 45·50—46·50, жито 35·75—36·75, ячмінь до ячмінь броварний 32·75—34·75, ячмінь до перемелювання 30—31, ячмінь пастівний 28—29, овес 29·25—30·25, бараболі промислові 6·75—7·25 (в повітах: Ряшів, Ярослав, Перемишль, Самбір 7·50—8·00).

Дещо запізно.

Львів, 10. листопада 1926.

Перед травневим переворотом у Польщі на сторінках польської преси на всі лади прославлювано діло Бенітта Муссолінія, кладучи для Польщі за зразок фашистівську Італію з її твердим режимом, крайним обмеженням громадянських вільностей, деяким економічним поступом і нехтуванням тих чужонаціональних дробів, які включено в склад повоєнної Італії. В парі з возвеличуванням фашизму відбулося крайне обезцінення демократії й парляментаризму, які нібито носять в собі зародки смерти для великодержавности Польщі. Тільки фашизм, тільки диктатура сильної і великої партії може не лише врятувати Польщу, але й створити основи для нового, буйного життя. Очевидно, тією єдиною партією, яка вже й до того часу фактично виконувала диктатуру, хоч при допомозі сойму і своєї бюрократії, партією, покликаною до великих діл, є народова демократія (вшехполяки). Підготовивши відповідно ґрунт, звернено особливу увагу на пошуканку за польським Муссолінієм.

Тимчасом переворот прийшов з протилежного боку. Довершив його марш. Пілсудський при допомозі відданих собі військових сил. Всіми розпорядними засобами підтримала його польська демократія і консервативно-монархічні елементи. І один і другий табор, зголошуючи своє приєднання до перевороту, намагався використати його для своїх цілей. Побідник спочатку стояв осторонь цих таборів, спираючись майже виключно на своїх преторіянах та змагаючи до здобуття парляментарної санкції для свого вчинку. Одначе вже тоді рознеслися, особливо в закордонній пресі, чутки, що намаганням творців перевороту є вступити в сліди Муссолінія. Американська преса подавала, що тодішній премєр проф. Бартель носився з думкою покінчити з парляментом взагалі, щонайменше на якийсь час, та що в тій справі інтервеніювали в нього американський посол Стетсон і французький посол Ляроош. Вислідом цього не прийшло до явної диктатури, але фактично з травневим переворотом започатковано добу польського муссолінізму.

Сойм, його голос і значіння, права й авторитет—на ділі зведено до нулі, а самочинний герольд „лівого" фашизму п. Стпічинський на сьогорічних легіонових святах в Кельцах заповідав — за прикладом Муссолінія—здержання влади в руках побідників на протязі трицяти літ.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 502/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 245 (10.922) z dnia 4. listopada 1926 pod tytułem: 1) „Ohladyny" ustępy a) między słowami: ...tiky... a słowami: ne boworyl, ustępy b) między słowami: terytorji... a słowami: pro nas, ustępy od słów: tym samym... do końca artykułu; 2) „Z dokumentiw czasu" na stronie 3-ej w kolumnie 1-ej ustęp od słów: A szczo... do końca artykułu zawierają ad 1) znamiona zbrodni z § 65 a) uk., ad 2) znamiona występku z § 300 uk., uznał dokonaną przez Prokuraturę w dniu 3. listopada 1926 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił w najbliższym numerze i to bezpłatnie na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 4. listopada 1926 r. Hawel.

Red. czas. „Dilo" Pr. 507/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 247 (10924) z dnia 6. listopada 1926 pod tytułem 1) „Mіż Schodom i Zachodom" ustępy a) między słowami: problemy... a słowami ustępy b) od słów: Ale czy... do końca artykułu; 2) „Selo i misto" ustępy a) między słowami: nasіennia... a słowami: Z tobo ustępy. b) między słowami: zdobuło misto... a słowami: Selo, zawierają ad 1) i 2) znamiona zbrodni z §. 55 a) ust. karnej, uznał dokonaną w dniu 5. listopada 1926 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedz. redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. — Lwów dnia 6. listopada 1926. Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 508/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 248 (10.925) z dnia 7. XI. 1926 r. pod tytułem: „Ne zabudie..." ustęp od słów: Takaż do końca artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej, uznał dokonaną dnia 6. listopada 1926 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17 grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę po 400 zł. P. Lwów dnia 7. listopada 1926. Hawel.

кого й нема кому поручити виконання хоч би й найдрібнішої праці. Наш інтелігент не вродився на те, щоби панувати, а на те, щоби працювати. Богато-пребогато нашого поля лежить ще облогом. Легко нарікати, що наш селянин темний, некультурний, невдячний. Инакше не може бути, коли ви всю відвічальність складаєте зі своїх плечей на плечі одиниць. Наша будучність — в нашім народі! Візьміться отже за працю над ним і для нього, а побачите, що недалека хвиля, коли ви з жебрака зробите господаря, а з неграмотного мужика — культурну націю.

І. Д.

Зі спорту.

Спарта (Львів) — **Україна** (Львів) **4 : 0 (0 : 0).**

Вчора подали ми коротку замітку про вислід недільних змагань у копаному мячеві між передовою українською дружиною у Львові й А-клясовою дружиною польською, яка зрештою стоїть у табелі на останньому місці й відійде до кляси Б. Вже з того видно, на якому рівні мусіла стояти гра української репрезентативної одинацятки, коли вона мусіла зійти з грища, потерпівши катастрофальну поразку від такої слабої польської дружини, якою є „Спарта". Розгляньмо коротко причини тієї катастрофи.

Хто був перед роком на мячевих змаганнях „України" проти жидівської „Гасмонеї" (яка виступила до гри з 5 резервовими!), переживав те саме, що на змаганнях минулої неділі. І тоді „Україна" програла соромно з вислідом 1 : 4. Грає ж „Україна" весь час тільки зі слабими українськими дружинами й не диво, що здобуває дешеві лаври, а нічого не вчиться і не поступає вперед. В останньому часі, правда, вспіла „Україна" перемогти стрийську „Погонь", одну з сильніших провінціяльних дружин — та це мабуть і було причиною, що вона виступила проти „Спарти" з певним легковаженням, певна перемоги. Розуміється, тим більша мусіла бути її поразка, тим сильніше розчарування її численних прихильників.

Одначе остання поразка „України" має своє основне джерело не в такому чи иншому духовому розположенні дружини, але в тім, на нашу думку, сліпім куті, в якім з ріжних причин опинився український спорт під Польщею взагалі. Обставина, що українські спортові клюби не можуть змагатися з сильнішими від себе дружинами польськими й жидівськими, що не можуть міряти з ними своїх сил і від них учитися, спричиняє те, що український спорт не може вийти з пеленок. Таж обставина є причиною, що каси українських спортових товариств порожні, наслідком чого українські грачі один по другім кидають українські дружини і вступають до чужих. Навіть в репрезентативному складі „України" виступило в мин. неділю аж чотирьох грачів, що працюють для слави неукраїнських клюбів (3 грачів з Vis-у, 1 (Мурський) таки зі „Спарти"). А що казати про таких першоклясних грачів, як Савка („Чарні"), Лисик („Погонь") і ин., що наслідком нужденного животіння українського спорту пішли давно на службу до польських передових клюбів і є гордістю польського спорту — на нашій землі! Ця самозрозуміла аномалія буде тягтися так довго, поки українські спортові товариства не матимуть можности грати зі всіми клюбами на нашій землі, як це є вже давно між усіми ріжнонаціональними клюбами в Чехословаччині, Австрії, Румунії, Югославії й инших державах. Таку саму думку заступає цілий ряд наших визначних громадян, приятелів спорту, з якими ми мали нагоду говорити після змагань зі „Спартою", отже це думка коли не загалу, то безперечно великої більшости того українського громадянства, що цікавиться рідним спортом і бажає щиро його зросту й поширення.

На яких умовах перевести цю думку в діло — це річ керманичів українського спорту, які подбають уже про те, щоб і в нових обставинах забезпечити українським дружинам можливо широку внутрішню незалежність і свободу рухів. Що це вийде тільки на користь українського спортового руху, такого преважного чинника в національному вихованні народу — не сумніваємося. **(·н).**

Від Ред.: Завтра помістимо фахову оцінку недільних змагань пера п. В. Стоцького і його погляд на дальше положення українського спорту під Польщею. В цій справі приймемо радо й думки инших людей, заінтересованих цею немаловажною проблємою.

Лист до Редакції.

З ч. 235 Вашого часопису надруковано лист, підписаний за „Закордонну Делеґацію Української Соц. Дем. Робітн. Партії" Іс. Мазепою. З огляду на те, що цей лист звернений проти нашої Закордонної Групи У. С. Д. Р. П. і її Голови т. М. Галагана, просимо не відмовити дати місце на сторінках Вашого часопису і нашій відповіді.

Не є тайною, що між угрупуванням членів У. С. Д. Р. П., які гуртуються навколо т. зв. Закордонної Делеґації, і членами партії, які обєднані в нашій Закордонній Групі, від кількох років точиться внутрішня боротьба, котра перед 2 і пів роками відбилась навіть на сторінках „Діла" (див. допис в „Ділі" з дня 31. травня 1924 р. і спростування т. М. Галагана в ч. 128 з дня 17. червня тогож року).

Ми і раніше вважали за невідповідне виносити внутрі-партійні справи перед форумом широких кол українського громадянства і тепер не хочемо тут торкатись причин і суті наших розходжень. Припускали, одначе, що після того, що було надруковано в „Ділі" за 1924 р., ми більше не потрібуватимемо виступати зі своїми заявами на сторінках Вашого часопису. Але надрукування в ч. 235 „Діла" листа Іс. Мазепи примушує нас заявити слідуюче:

1) Наша Група не претендувала й не претендує на заступництво цілої нашої партії і все виступала тільки в свойому імени і на свою відповідальність перед майбутнім партійним конгресом.

2) Угрупуванню т. зв. Закордонної Делеґації на чолі з Іс. Мазепою ми також відмовляли й відмовляємо права виступати іменем цілої У. С. Д. Р. П. і рішучо не визнаємо за тим угрупуванням права ні завішувати в правах членства партії, ні виключати когось із партії.

3) Приналежність нашої групи до У. С. Д. Р. П. означається не тим чи иншим становищем, яке займає супроти нас угрупування т. зв. Закордонної Делеґації, а фактом приналежности членів нашої групи до складу членів партії.

Питання про підставність і оправданість становищ обох істнуючих за кордоном угрупувань членів партії розвязується, на нашу думку, не на сторінках щоденної преси, а має бути розвязане покликаними до того належними органами, до яких ми й звернемось.

За Закордонну Групу У. С. Д. Р. П.

Заступник голови: **Д-р Антін Іващенко.**

Прага, 3. листопада 1926 р.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Централбанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

Всячина.

Розвязка тайни як помер Карло XII. Для читачів нової історичної повісти Б. Лепкого „Мазепа" цікаво буде почути кілька нових причинків до історії союзника Мазепи Карла XII., про якого смерть панують між істориками суперечні погляди. Це питання ділить головно на ворожі табори Шведів і Норвежців; Карло XII. згинув у 1718 р. при облозі норвежської твердині Фредріксталь у 36 р. життя. З тою смертю звязана сила версій. Одні кажуть, що войовничий король згинув від кулі збунтованого шведського жовніра. Инші — і цей погляд мав більше прихильників — оповідають инакше: в 1718 р. Карло вбив собі в голову підбити данську Норвеґію. Його військо ввійшло туди трьома відділами; південним проводив сам король. Його здержала твердиня Фредріксталь. Хоча зима була сильною, Карло почав таки негайну облогу. Він поводився при облозі не як зрівноважений стратеґ, а як Дон-Кіхот і йшов на зайві небезпеки. Одного вечора він пішов придивлятись як під мурами роблять окопи. З мурів твердині сипались світляні кулі на робітників в окопах, де посередині стояв король. Навіть виліз з одного окопу і сміливо оглядав мури твердині серед дощу стріл. Коли французький офіцир-інжинір звернув королеві увагу, що кулі не мають більше пошани перед королем, як перед простим жовніром, Карло відповів, що він дбає про те, щоби якнайшвидше закінчити працю над окопами. Коли офіцир пробував повторити свою осторогу, шведські офіцири звернули йому увагу, що Карло — впертий і чим більше його остерігають тим більше він іде на небезпеку. У цій самій хвилині впала данська куля і пробила королеві наскрізь голову. Одначе народні шведські повіря піддержували думку, що його вбили скрито власні земляки. Хоча історики викопували останки тіла Карла для дослідів над родом смерти — важко було ствердити: яка куля прошибла тіло Карла — шведська чи данько-норвежська. Аж ось недавно один норвежський священик предложив документ, що має бути описом одного з учасників облоги під Фредріксталь і який зберігся в руках наслідників автора цього документу Джона Ведльо. У цьому документі, списаному безпосередно після смерти Карла, є така замітка у формі денника: „І коли я вийшов уночі на мури твердині, побачив я по шведському боці постать у рябій уніформі. Я вистрілив до неї і бачив, як вона поволі звалилась на землю." Норвежці твердять, що саме цей їх предок був тим, що вбив Карла — неспокійного духа, який воював з усім світом. Ведльо стане норвежським героєм, бо врятував Норвеґію від шведського наїзду.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:
Середа 10.XI. Перемишль. 719 26-?

„Український Національний Хор" під управою Дмитра Котка:
Середа 10.XI. Збараж.
Четвер 11.XI. Збараж.
Пятниця 12.XI. Теребовля. 1—2

Товариство „Медична Громада" у Львові подає до відома, що загальні збори Товариства відбудуться в неділю дня 14. листопада 1926 в год. 9. рано в будинку старого університету при вул. Миколая, в салі ч. XIX., з таким порядком дня: 1. Отворення загальних зборів. 2. Відчитання протоколу з попередніх загальних зборів. 3. Звіт уступаючого Виділу. 4. Звіт контрольної Комісії й уділення абсолюторії уступаючому Виділові. 5. Вибір нового Виділу. 6. Внески й запити. — За Виділ: *Берест Осип*, голова; *Лев Алєксандев*, секретар.

Загальні Збори Кружка УПТ. в Лежайську відбудуться в домі „Просвіти" дня 13. листопада 1926 р. о годині 2·30 по пол. зі слідуючим порядком: 1. Відкриття зборів. 2. Відчитання протоколу з посл. заг. зборів. 3. Звіт Старшини за минулий рік. 4. Звіт контрольної Комісії. 5. Дискусія над звітом і уділення абсолюторії. 6. Біжучі завдання кружка. 7. Вибір Старшини. 8. Вибір контр. комісії. 9. Вибір відпоручників на заг. зїзд. 10. Зміна статута. 11. Внесення і запити. — За Старшину Кружка УПТ. *о. Хомань*, голова; *Зубрей*, секретар. — Заточенців з сусідних повітів проситься конче прибути!

Курси І. гафтярства, коронкарства ІІ батику і малювання „tel-ef" ІІІ трикотарства, IV ручного ткання модних матерій на светери, плащі, шалі, устроює Стефанія Шміґельська вул. Корнякта 1/II пов. Зголошення, інформації від год. 3—4 попол. 885 1—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

1 зол. 70 сот. коштує один ніж з хінського срібла у Манделя Коперника 14 681 в) Проти кіна „Коперник". 7—?

КАНДИДАТ нотаріяльний з правом субституції пошукує посади. Зголошення до адміністрації під „Нотар". 858 2—3

КОНКУРС на посаду управителя 5-ти клясової народної школи УПТ-ва в Долині для учителя з кваліфікаційним патентом. Подання вносити негайно до Головної Управи „Рідної Школи" у Львові. 879 2—3

ШУКАЮ станції з удержанням і уживанням фортепяну для панночки, яка вчиться в Музичній Консерваторії. Відомість в Адміністрації під „Консерваторія". 876 2—2

УНЕВАЖНЮЮ згублену військову книжочку, видану П. К. У. Стрий на назвисько Андрій Блажків, ур. 1895 р. в Попелях. 873 2—2

ВАСИЛЬ ХОДОРОВСЬКИЙ, ур. в Давидківцях 1891 року замешкалий в Шершенівцях пов. Чортків, уневажнює загублену військову книжку П. К. О. Чортків. 883 1—3

В ЯРЕМЧУ, в дуже гарнім положенню ½ моргова парцеля на продаж. Д-р Янович — Станиславів. 884 1—3

ПОТРІБНА інтеліґентнійша сирота до помочи, до всього. Зголоситись з у-слівями негайно до Адміністрації „Діла" під „Село". 880 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Ширіть наш часопис!

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Товариства „Союз емеритів „ПОМІЧ" у Львові", відбудуться зі звичайним дневним порядком дня 4. грудня 1926. о 3 год. пополуд. в комнатах „Бесіди" (Нар. Дім — вул. Рутовського) у Львові. Колиб о год. 3 за мале число приявних членів не позволило отворити Заг. Зборів, відбудуться вони о годину пізнійше без огляду на скількість учасників. — *Головна Рада.* 869 2—2

Звичайні Загальні Збори

Кружка У.П. Т.ва „Рідна Школа" в Рогатині, відбудуться в суботу дня 13. листопада 1926 р. о год. 1 попол. в кімнатах української гімназії в Рогатині з таким порядком нарад:

1) Відкриття загальних зборів. 2) Відчитання протоколу з попередніх загальн. зборів. 3) Звіт уступаючої Старшини і управників за шкільний рік 1925/26 а то: а) голови, б) секретаря, в) скарбника, г) управителя гімназії, д) управителя народньої школи. 4) Звіт контрольної комісії і уділення абсолюторії. 5) Вибір нової Старшини і контрольної комісії. 6) Вибір відпоручників на загальний зїзд УПТ-а у Львові. 7) Зміна статута. 8) Внески і запити.

За Старшину Кружка УПТ-а „Рідна Школа" в Рогатині:

о. Ст. Городецький, голова. *И. Когут*, за секр.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

верситетських салях не дістає лавок для слухачів і шарагів для їхньої гардероби. Слухають викладів у шапках чи кашкетах.

В національній ділянці йде велика праця в заспокоюванні індивідуальних потреб кождої нації. І тут слід ствердити, що в комунізмі росте націоналізм. Шановний прелєґент висловив погляд, що на Україні наприклад українізація почалась вести в інтересах партії. Та не можна заперечити цього факту, що вона має в собі й інтерес української нації. І так у комунізмі, що хоче затерти індивідуалізм, росте нині незвичайно бистро національний індивідуалізм, що явно суперечить оконечній меті комунізму. Шановний професор висловив погляд, що по комунізмі всеж прийде доба колективного індивідуалізму.

За будучність молодого покоління.

Третій чеський зїзд для досліду дитини.

Прага, 5. листопада 1926.

Між 30./X.—2./XI. відбувся в Празі III. чеський зїзд для дослідів над дитиною. Перші два зїзди (1922 і в 1924 рр.) відбулися в Брні, бо ініціятором перших двох зїздів було Т-во для дослідів над дитиною в Брні, яке заложено пок. проф. Чадою.

В III. зїзді взяли участь численні особи і організації — як Педагогічний Інститут в Празі, Вищі Школи Педагогічні в Празі і в Брні, при яких істнують психольогічні лябораторії, Т-во для дослідів над дитиною в Брні і Централя порадень про вибір професій у Празі. Члени цих товариств та установ — професори, учительство, лікарі, соціяльні працьовники, урядовці міністерства та поліції — пильно працюють над дослідами дітвори ріжного віку, починаючи від народження до 18 року з погляду фізичного, духового і морального. Третій зїзд був дуже численний: було понад 1000 членів з усіх країв Чехословаччини. Праця зїзду відбувалась в трьох секціях: І-а психольогічно-педагогічна, II-а біольогічно-лікарська, і III-а секція про ненормальну молодь. Частина викладів відбулась у пленарних засіданнях. Можна сказати, що цей зїзд відбувся під гаслами: „Нова, діяльна школа; „пильні студії над дитиною, як хосенною одиницею суспільства, „індивідуальне виховання", „сексуальне освідомлення в школі"; „виховання ненормальних дітей (калік, незрячих, глухонімих) морально зіпсованих, дітей одсталих і недоумків (між якими є богато дітей здібних, а між каліками мистців.) Крім цього зїзд радив над підготовкою учительства, яке могло би перетворити всі ступні шкіл на модерні діяльні школи, а також, щоби було ознайомлене об'язково з психопатологією, соціольогією і антропольогією.

Всього прочитано 80 рефератів, які викликали оживлені дискусії.

Підчас зїзду улаштовано виставки праць учнів матерських, початкових і середніх шкіл, які вже провадять програму модерної діяльної школи праці учнів помічних шкіл для дітей одсталих в розвитку, дітей калік (сліпих, глухонімих, безруких і т. д.) і дітей недоумків.

Крім того були виставлені модерні пристрої, посудини, картограми, „тести" для досліду дитини в наукових і шкільних лябораторіях. Виставка була дуже цікава, праці дітей свідчать, що дійсно в цих школах і захистах провадяться модерні методи навчання й виховання. — які дають можливість дитині проявити своє „я", розвинути свої здібности. Виховання полягає не лише на знанні, але на вихованні волі і характеру. Діти з дитинства виховуються для практичного життя, а головно вони вже в школі навчаються відчувати в собі національну відповідальність.

Виставка показала, що Чехословаччина, порівнюючи з иншими европейськими державами, не залишилась позаду, а навпаки стоїть на одному з перших місць, наприклад по вихованні калік, а також в опіці над аморальною молоддю.

Між иншим для нас, Українців, вважаю, був дуже навчаючий реферат д-ра Пршигоди „Расові розділ в інтелігенції", який був опрацьований на підставі досліду 2000 дітей 14-літніх на C. H. Harris in High School в Шікаго. Досліди зроблено над дітьми ріжних національностей; результати цього досліду можнаб примінити в наших умовах шкільництва, в краях, де не маємо своєї рідної державної школи. А на виставі між працями вихованців Єдличкова Уставу (для виховання калік) цікаві для нас були праці безрукого студента Вищої господарської школи — Українця Івана К., який лишився без рук в 5 році і з 6 року життя виховується в чеському Єдличковому Уставі. Його образ св. Марії — це реальна жінка-Українка з маленьким хлопчиком Українцем на руках, в нашому народньому строю. Тай все його праці просякнуті національним духом. Він зовсім „очешився", але через своє підсвідоме „я" виявив свою українську природу в характері малюнку, в фарбах. Зовсім безрукий. Все опрацьовано ногами та устами. І не він один тут так підготовляється до життя. Одвідувачів вистави було дуже багато.

Прага, листопад.

Марія Омельченко.

Памятаймо: Рідна Школа — це народна фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашнім числі нашого часопису сконфісковано три місця (два менші уступи і ціле закінчення) у статті „Між Сходом і Заходом". Є це 107 конфіската цього року.

— **Домашнє свято.** Іменини належать до домашніх, родинних свят. Та часом таке свято в специфічних умовах виходить поза рамки домашности і стає святом в деякій мірі пів-громадським. В день св. Димитра удалися до голови Українського Нац.-Демокр. Обєднання п. д-ра Димитра Левицького не лише його особисті приятелі і прихильники, але й представники деяких громадських установ, щоби в день іменин зложити п. голові побажання, зазначуючи тим чином, що в теперішних умовах це свято має ширше значіння. Від ЦК. Українського Нац.-Дем. Обєднання явилася у п. д-ра Дм. Левицького делеґація у складі о. прал. Куницького, д-ра Ол. Марітчака і ген. секр. УНДО п. Вол. Целевича. Українська національно-демократична преса була заступлена ред. О. Кузьмою (за „Свободу"), ред. Дм. Палієвим (за „Новий Час"), та Ф. Федорцевим, В. Мудрим і д-ром М. Рудницьким (за „Діло"). Крім того серед прихильників і приятелів п. д-ра Дм. Левицького запримітили ми: проф. М. Галущинського, дир. М. Заячківського, д-ра А. Говиковича, д-ра П. Лисяка, Ол. Гладишовського й ин. Народню канцелярію репрезентував п. Ол. Черкаський й ів. Желіско. До іменинника перший промовив ред. В. Мудрий, зазначуючи, що в нинішній момент уважаємо потрібним задокументувати нашу єдність і наше гуртування біля особи керманича найбільшої української політичної організації. Бесідник побажав шан. іменинникові довгих літ дальшої успішної праці над відбудовою і розбудовою нашого громадського життя. Опісля промовляли ще ред. Ф. Федорців, дир. М. Заячківський, д-р Ол. Марітчак, д-р А. Говикович і о. прал. Куницький. У відповіди зазначив п. д-р Дм. Левицький, що він не добачує за собою більших заслуг, бо сповняє тільки взяті на себе громадські обовязки, хоч — що правда — в дуже важких часах. Його завданням було усувати розбіжности і спрямовувати розпорядимі сили в одно спільне русло під прапором національного компромісу. З моментом коли консолідація національного табору буде вповні завершена, він думає зложити керму в инші руки. Серед милої, товариської гутірки зібрані провели в гостинній хаті п. голови приємні хвилі, порушуючи ріжні питання громадянського життя.

— **Катастрофи.** На англійських островах великі бурі. У Шкоції повінь понищила залізничі шляхи і залила великі простори піль. — У державі Нікараґуа землетрус тривав пів хвилини; богато домів завалених; є вбиті та ранені. — У Барі (Італія) у повіні згинуло 24 осіб. — У провінції Батанґас тайфун залив 200 осіб.

— **Бандитизм.** В околиці Старого Самбора гуляє бандицька шайка, що грабить населення; покищо невпіймана. — В Устриках Долішніх бандити напали на хату 60-літнього старця Райса і забравши кільканацять зол. і білля, втікли. — На шляху між Краківцем і Львовом чотирох озброєних опришків напало на купців і забрали 3000 зол.

— **Втомлені життям.** На головнім залізничім двірці кинулась під поїзд 22-літня Юлія Круківна; льокомотива відкинула її на бік, розторошивши їй череп. — У Коломиї отруївся Андрій Люкас, син львівського громадянина, внаслідок непорозумінь з батьком, здається у „серцевих справах". — Відомий варшавський актор Ярач перерізав собі бритвою жили і випив дві пляшинки йодини з нещасного кохання до акторки Бридзінської, що виходить за графа. Замах не смертельний. — Анастазія Ковальська випила з розпуки в ресторані на Жовківській пляшку йодини.

— **Львівська сензація.** Професор львівського університету невролог д-р Прус помер, кажуть, серед загадочних обставин. Виїхав до свого маєтку біля Добромиля, на лови, як. що тижня, і більше не вернувся. Похорони відбулись на селі; у львівській пресі ні на мурах міста не було посмертних згадок, родина пояснювала, що професор виїхав на час необмежений до Варшави. Загадочність смерти збільшується ще тим, що в родині д-ра Пруса наглі випадки смерти були часті останніми роками: в 1919 помер його син лікар, пізніше його зять-лікар, а три місяці тому другий його син на чахотку.

— **Вулиця і Бенедетто Кроче.** Атентат на Мусоліні дав привід до численних репресій уряду і вуличних заворушень. Між звістками про події у звязку з цим атентатом находимо теж телеграми про знищені юрбою мешкання кількох визначних письменників, які стоять осторонь фашизму, не солідаризуються з його методами правління. Згадують там публіциста Скарфольо, драматурга Роберта Бракко і фільософа Бенедетта Кроче. Це останнє ймення відбється сильною луною у всій европейській пресі. Кроче — одна з наймогутніших постатей сучасної европейської творчости. Загал на чужині не чув про нього, бо прізвища найбільших фільософів бувають невідомі. Одначе всі, що цікавляться проблемами фільософії, соціольогії, критики, естетики, мистецтва знають, чим є в сучасн м розвитку ідей Бенедетто Кроче. Це прізвище вимовляють з пошаною всі дослідники у згаданих ділянках праці. Він є автором 4-ох томів про „Фільософію духа" (естетика, льоґіка, практична фільософія, теорія та історія історіографії), 5 томів фільософічних студій, 13 томів студій з літератури та політичної історії; 18 літ видавав один з найкращих европейських журналів „Крітіка"; 18 літ журнал про мистецтво та топографію Неаполя. А скількість нарисів, студій, дослідів розсипаних за 30 літ по найповажніших фахових журналах Европи! І мешкання такої людини, в якого хаті находяться скарби рукописів і творів, власних і чужих, нищить фанатична юрба, бачучи в ньому тільки — політичного противника. Можна сумніватись, чи такі засоби боротьби з ворогами фашизму змінять симпатії для уряду Мусоліні.

— **Паризька сензація.** Крім таємних злочинів і кількох нових пєс, Париж мав минулого тижня малу сензацію, банальну своїм змістом, але багату як предмет дискусії. Наслідник англійського престола, т. зв. принц Уельський, провів кілька днів у Парижі і вертався до Льондону. Коли він офіціяльно прощався з офіціяльними достойниками на залізниці, до нього відбігла молода Француженка, яка зручно перелізла через сторожевий поліційний кордон і... поцілувала його. Тільки раз, бо присутні поліцаї відорвали її і відставили до комісаріяту. Там красуня розревілась істеричним плачем. А принц сів усміхнений до вагону, гордий ще з одної перемоги. Тепер паризька преса ставить собі питання: за що арештували дівчину? За нарушення публичного спокою? Вона нічим його не нарушила. За образу маєстату? Чи поцілунок складений наслідникові престола є для нього образою? Всі стверджують згідно, що він сам і присутні достойники не були ні трохи обурені, навпаки: всміхались з вдоволенням на вид такої ніжної сцени. Отже! Паризькі журналісти не забули пригадати й те, що принц, який сам роздає цілунки дівчатам, які йому подобаються, вважає цілунок щонайменше ознакою симпатії. Паризька поліція скомпромітована своєю грубістю супроти гарної дівчини, а англійський принц своєю негалантністю, яка наказувала взяти дівчину в оборону.

— **Вулькани на конґресі.** У Больонії почався минулого тижня конґрес італійських природників. Визначні геольоги та фізики займались у першу чергу питанням, яке має для Італії чимале значіння: про причини вибуху вульканів. Їх зелектризувала недавна звістка, що американським ученим удалось буцім-то перешкодити вибухові вулькану в Нікараґуа. Більшість дослідників заперечила в Больонії правдивости цієї звістки. Проф. Малядра, що студіює довгі роки діяльність вульканів, висловив кілька думок, які можуть цікавити кожного інтелігента, небайдужого до того, що дється під його ногами. На його думку центр вульканів находиться на кільканацять кільометрів під землею. Лява не находиться там у плинкім стані, і її взагалі нема. Вона повстає щойно підчас вибуху під натиском пересуваних шарів землі. Наша земля складається в своїй основі з цілкої маси заліза та ніклю. Промір цієї маси є приблизно на 3400 км. Внутрішня куля оточена численними зовнішними шарами, а на самім верху з базальту та ґраніту. Вульканічні явища повстають у цьому найвищому шарі. У глибині 40 км. під поверхнею землі є температура понад 1000 ст. Цельзія. У цій спеці топляться всякі брили. Факт, що вулькани викидають головно каміння, є доказом, що пункт їх горіння находиться під найвищим шаром земної кори.

— **Модерне подружа.** Цими днями мешканці Відня були свідками маленької події, яка дала привід до міркувань численним правникам і сентиментальним дівчатам. У костелі св. Роха клячала перед вівтарем „молода", а поруч неї австрійський офіцир. Присутні виразно чули слова священника: „Пане майор Бернав, питаю вас як заступника свого брата, що мешкає в Пернамбуко, чи ви маєте твердий намір...?" Історія проста: брат майора, бувший офіцир, виїхав з Відня до полудневої Америки і у Пернамбуко заснував фабрику цегли. Одначе не хотів женитись з місцевими, а самотно було йому жити щораз нуднїше. Тому доручив братові у Відні підшукати йому підходячу дівчину, як кандидатку на жінку. Почав з нею листуватись, а коли вже обоє списали багато паперу, дійшло до освідчин. Панна Ільза Кошут сказала: „добре, але... шлюб мушу взяти перед виїздом з Відня, через посередництво вашого брата". Віденська влада поставилась до цієї ідеї по модерному і молода, взявши шлюб з представником свого небаченого нареченого, виїхала з метрикою шлюбу в кишені до полудневої Америки. Воліла риск, що муж буде їй не подобатись, ніж риск пробної подорожі. Практично і модерно.

— **Світова хроніка.** Цього місяця минає 100 літ від хвилини, коли в Парижі появився на вулицях перший сміливець, який заявив, що переїде на наколесниці, званій „біциклем" або „вельосипедом"; називався він Відяє. — Помер визначний австрійський маляр Альбін Еґґер-Лінц у 58 р. життя; він був представником монументального малярства, непризнаного „академічним" напрямком, і мав величезний вплив на „модерну" школу. — Якийсь Американець хотів заплатити за один образ німецького маляра Ганса Гольбайна 8 міліонів шілінгів музеєві в Сольотурні. Цей образ „Мадона із Сольотурн" належить до найкращих зразків мистецтва. — На підставі офіціяльної радянської статистики населення Ленінграду та Москви значно зростає: інтелігенція, яка підчас доби найбільшого терору та голоду втікала із столиць на села, вертається поволі; всі засоби уряду, щоби стримати повінь нових мешканців, нада емні. Москва має приблизно 2 міл. а Ленінград 1,470.000 м. За останній рік Ленінград зріс на 115.000 осіб.

— **З кіна.** Цими днями починається в кінах „Лев" і „Коперник" могутня фільма „Останні дні Помпеї", один з найкращих історичних романів світової літератури, англійського письменника Бульвера. Основою роману події звязані з одною з найбільших катастроф, яку пережило колись населення двох сусідніх міст під вічно погідним небом Італії. Вибух Везувія, що заливає кипучою лявою Геркулянум і Помпеї, є могутнім тлом для боротьби людських пристрастей.

Дописи.

Нове Село, пов. Збараж. *(Освітня справа. — Економічні досягнення — Кружок УПТ. — Одна аномалія).* Війна і повоєнне лихоліття поклали тяжку руку на наше культурно-освітнє життя. Читальні завмерли, кредитові інституції зникли і наш округ, позбавлений своїх найкращих одиниць і провідників, попав у летарґ, з якого, здавалось, десятки літ не вспіють його збудити. Польська державність, головно в перших роках свого істнування, клала край усьому тому, що ще вийшло ціло із згарищ всесвітньої війни. Жах брав дивитися, що один з найкращих і найсвідоміших округів попав у повну моральну й матеріяльну руїну. Та життя всесильне. Хвиля відродження пішла і по новоселецькім окрузі. В першу чергу пішло відновлення читалень „Просвіти", а з їх відновленням праця на полі освіти. Мало не при кождій другій читальні заложено аматорський гурток, а читальні: Гнилички, Токи, Нове Село, Добромірка і Терпилівка мають і свої читальняні хори. З них повне признання належиться хорові в Терпилівці. Зорганізований панею А. Герасимовичевою-Когутовою, на взір хору Котка, обїхав він найважніші центри нашого повіту і викликав усюди захоплення і подив. Другим з черги є новоселицький хор під управою д-ра Данила Сеника. Його то силами дає Новесело рік-річно концерти в честь Шевченка, Франка і ин. А коли згадаю, що участь у новоселицьких концертах бере бодай найблизша околиця, то рік всякі, що їх значіння під оглядом освідомлення мас не є лише льокального, але й загального характеру.

За освітньою справою пішла розбудова нашого економічного життя. Тут пішли маси по лінії найменшого опору, засновуючи покищо споживчі кооперативи. Сьогодня маємо їх в нашім окрузі, що складається з 24 сіл, 20. Не основали ще кооператив тільки села: Скорики, Ценьківці, Просівці і Клебанівка. Щодо розвою кооператив, то — залежно від льокальних обставин — розвиваються вони більш або менш добре. Є села, де само сільське населення провадить кооперативи взірцево. Такими є Кошляки, Добромірка, Токи, Терпилівка, Козярі і Гнилички. Инші кооперативи в нашім окрузі є тільки ще в стані розвою і годі сьогодні сказати, де вони на тій стежці спиняться. Управа новоселецької кооперативи, розуміючи технічні труднощі цих кооператив, постановила спровадити до Нового Села окружного люстратора й організатора, щоб тим робом надати одноцілий характер нашому кооперативному життю і не тільки не допустити до упадку поодиноких кооператив, але й створити з них одну сильну економічну одиницю. Справа ця ще не доведена до кінця.

Справу виховання молодого покоління поклав собі за задачу кружок УПТ. ім. Коцюбинського. Він під проводом п. С. Сенякової занявся основуванням діточих бібліотек, діточих вистав, а заразом збиранням жертв для Головної Управи УПТ. І тут на протязі одного року виконано працю, яка щодо розмірів, переходить наші сподівання. Діточі бібліотеки основано в Новім Селі, Козярах, Кошляках, Гниличках і Токах. Діти з таким запалом і охотою горнуться до своєї книжки, так радо читають, що Кружок, не зважаючи на значні вклади в бібліотеку, не в силі відповісти всім домаганням своєї дрібної читаючої публики.

Головно завдяки праці голови цього товариства, п. Сенякової, уладжено в м. р. діточими силами в Новім Селі виставу „Козацькі діти", вечір св. Миколая, а цього року діточу виставу „В чужім пірю". Особливо ця вистава викликала захоплення публики, признання для акторів і драмжерки. Про тих, що брали участь у виставі, нічого й говорити! Невдоволених не було.

Ще одного моменту не можу поминути мовчанкою. А саме студ. І. Малюца займився вивченням молоді танців Авраменка. В часі року мали ми два пописи. Мушу згадати, що мило вражає, коли на забавах наша молодь танцює наші національні танці, а не ріжні чужинецькі.

Одначе при тому всьому не можу замкнути очей на відємні сторони нашого життя. Вся праця у нас падає важким тягарем на плечі одиниць. Загал приглядається до всього байдуже. І в Новім Селі хоч нашої інтелігенції є цілий гурток, до праці стати нема кому. Поховались, чи то страха ради, чи по звичці по запічках і ніде їх не видко. Иде то так далеко, що й раз у рік, на загальні збори, не приходять! Вряди-годи піде наш інтелігент на виставу і з тим сповнив свій національний обовязок. Перед у такому розумінні національних обовязків веде наше жіноцтво. Чи не краще би йому вояшити домашні сплетні, а взятися гуртом до праці на народній ниві? А де наша академічна молодь? Де духовенство? Так далеко відійшли, з виїмком одиниць, у свої шкурні інтереси, що просто звернутись нема до

З хвилею довершення перевороту розвиток подій в Польщі пішов по лінії диктатури. Ролю сойму зведено до крайно підрядного становища при його допомозі, законодатну владу перенесено на виконавчі державні чинники, а ці, використовуючи уділені їм соймом повновласти, почали розбудовувати основи під своє трицятилітнє панування. Вислідом тієї „розбудови" є між иншим розпорядок президента про карні санкції у відношенні до преси, розпорядок наскрізь суперечний з постановами конституції, що зводить органи публичної опінії до ролі безмовних рабів.

Автори перевороту і державції влади, вступаючи на шлях диктатури, знаменито використали внутрішній ґрунт, підготовлений їм тзв. народовим табором. Одночасно й відносини на міжнародній арені сприяли такому оборотові справи в Польщі. Італійський „будуючий" фашизм находиться на вершинах своєї автореклямної слави, в Англії консерватисти, маючи величезну перевагу, обіцяли собі довге панування, у Франції парлямент виявив повну анемію, в Німеччині знімалися балачки про можливість монархічного леввороту, в СРСР змагалася опозиція, яка виставляла постулят повороту майже до воєнного комунізму, з виключною диктатурою міського робітництва.

Все це подавало надії на розбудову і закріплення диктатури в Польщі. Та в цих своїх змаганнях польські диктатори спізнилися на чверть години. Якраз тоді, коли вони вступили на шлях утверджування диктатури на муссолінівський зразок (як свідчить розпорядок про пресу), в цілій Европі таке чи инше диктаторство потерпіло ґенеральну поразку. В СРСР на голову розбито опозицію, утверджуючи еволюцію революції, в Англії робітнича партія віднесла величаву побіду в комунальних виборах, в Злучених Державах побідили у виборах демократи, що є прихильниками порозуміння з Европою взагалі, а з Францією зокрема в справі боргів. Вістка про виборчу побіду демократів спричинила на біржі поліпшення ситуації франка, що одночасно зміцнює розхитаний французький парляментаризм і привертає будуючу силу демократичному ладові. Поруч з тим афера полк. Ґарібальдія відкрила інтриґантсько-провокаторське обличча італійського фашизму, принижуючи його значіння й обезцінюючи його розвиткову силу. Очевидно в таких умовах мусить і в Польщі наступити відворот на цілій лінії — тим більше, що й у внутрішньо-польському житті змагається рішучіша опозиція проти диктаторських змагань.

Дещо запізно взялися польські диктатори за діло утвердження своєї влади, при допомозі метод „клясичного" муссолінізму, себ-то саме в хвилі, коли фашизм переживає важку крізу, яка є заповідю його упадку. В таких умовах і теплярний цвіт польського фашизму безумовно мусить заглохнути під „холодом" дійсности.

На руїнах.

Досі знищено 2166 українських народніх шкіл.

Пос. М. Прушинський, відомий практичний керманич польонізацій но-нівеляційної акції на західно-українських землях, оголосив на днях білянс своєї діяльности. На основі зібраних ним урядових даних кількість українських народніх шкіл обмежується цифрою 953, але з огляду на внесені з польського боку рекурси про українську мову навчання в деяких школах, ту цифру треба знизити до 900. Польсько-українських шкіл (себ-то теж польських, але під утраквістичною фірмою) є около 1450, а польських понад 2350.

„Якщо Русини порівнюють той стан з б. Австрією, то видко великі ріжниці на їх некорисіть. Але треба вибити собі з голови, щоби Польща мала наслідувати Австрію і віжатися її долі, хоч австрійський спосіб думання так вгризся у мозки деяких Поляків, що в справі польщення школи заховувалися пасивно, або навіть поборювали (?!) цю акцію, часто зі страху, що вона непевна і матиме кепські наслідки.

Скоро конституція і трактати не змушують нас до хоч би одної непольської державної школи, то г дилось би зразу спольщити всі школи, як це на поавстрійських теренах зробила Італія і Румунія. В суті річи на підставі декларацій ?!) мало тут лишитися лише 422 руські школи, але з доручення міністра освіти оставлено 953... Годиться порівняти львівську кураторію з волинською і поліською, де руські школи істнували від недавнього часу і протипольська агітація є значно менша, але де польськість є багато слабша. Отже там нема ані одної руської школи, т. зн. всі спольщено або зутраквізовано..."

Після цього зілюстрування руїни українського шкільництва на українській території під Польщею пос. М. Прушинський взиває, щоби остаточно покінчити і з тими останками українського шкільництва, бо „головно від школи (розуміється, спольщеної! — Ред.) залежить розвиток польськости у східних воєвідствах".

Згадуючи про нашу „некористь" у порівнанні з часами австрійського режіму в шкільній ділянці, пос. Прушинський не виказує цифрово тієї „некористи". Вважаємо потрібним виручити його під цим оглядом. Отже за часів австро-польського режіму й в перших літах польського на території Сх. Галичини було 2.612 українських народніх шкіл і 1.537 польських. До тогож українські школи це були головно одно і двоклясівки; польські школи здебільшого чотиро-пять- і шістьклясові, так що в 1.537 польських школах було кляс три рази більше, як в українських. Одна українська школа припадала пересічно на 1.350 мешканців української народности, а одна польська школа на 660 мешканців польської народности. По нашим обчисленням на території Сх. Галичини маємо тепер 867 українських народніх шкіл (що зрештою годиться з цифрою, поданою М. Прушинським), польських 2.347 і утраквістичних (себто теж польських) — 1.455, разом польських народніх шкіл 3.802. Розуміється, що тих 867 українських шкіл не можна вважати справді українськими. Їх український характер є тільки номінальний. На Волині, де по даним К. Сроковського ще в році 1923 було 421 українських шкіл, тепер — як це з радістю стверджує пос. Прушинський — нема ані одної української школи. Отже та наша „некористь" висловлюється цифрою 2.166 знищених українських шкіл.

Українці в Бразилії.

Після крізи в Українському Союзі. — Дещо з економічної політики. — Справа переселення. — Ніяких виглядів для еміґрації з краю!

Трес Боррас, 3. жовтня 1926.

Український Союз у Бразилії перейшов щасливо крізу. В днях 18. і 19. вересня відбулися надзв. загальні збори Українського Союзу, викликані непорозумінням, яке зайшло між деким з членів виділу і головою Союзу проф. П. Карманським. Не ходило тут лише про деякі непорозуміння в справах фінансових; було також богато невдоволення ізза — делікатно кажучи — недипльоматичного поведення колишнього представника ЗУНР. Проф. Карманський побачив нарешті, що його положення і його тактика на дальше не до вдержання, тому подався, і то в спосіб, понижаючий його особу. Громадяне, вважаючи на те, що представляли особу проф. К. чужинцям в богато кращому світлі, залишили його на дальше, щоб тільки оминути неприємностей. Таким чином залишилося все по старому. Обмежено лиш повновласти дані проф. Карманському й затягнено дефінітивно 18-тисячну позичку.

Хоч я новий еміґрант, бо ледви три роки в Бразилії, бачу, що тутешня громада це люде добрі, дібрані. Не зважаючи на роздор, громада держиться: не вважає навіть на те, що голова Союзу проф. Карманський волею чи неволею вводить той роздор у громаді. Люде сходяться, кажуть собі правду в очі — і показується, що їх думки ті самі, їх ідея спільна. Коли ось голова проф. Карманський не мав часу протягом 4 тижнів приготовити звіту з діяльности, то скарбник Союзу, п. П. Мазуришин, зробив зразково касовий звіт, точнісінько інформуючи публику про найменший прихід чи розхід. А які гарні річи говорили пп. Куц, Шевчук? Словом — тутешня гром да доказала, що вона свідома себе, тільки проф. Карманський не вміє її цінити як слід. У грудні ц. р. відбудуться звичайні загальні збори Союзу, які мають перевести деякі зміни в статуті Українського Союзу і т. д.

А тепер дещо з економічної політики. Проф. Карманський завів тут спілку з одною кольонізаційною компанією і хоче тут переселювати наших людей в горячий стейт С. Павльо й заводити там плянтації кави. Годі перечити, що немало наших людей осіло на землях поганих, але в богато здоровших стейтах, Парані і С. Катарині є ще дуже богато урожайної землі. Плянтації кави в останніх двох роках перестали давати колишні зиски. Бразилійська кава має богато конкурентів, а до того плянтатор мусить вести завзяту боротьбу з т. зв. „broc de café", що появилась недавно і сильно нищить плянтації. А щодо управи бавовни, то вона в році 1925—1926 не дописала зовсім і її плянтатори понесли величезні втрати. Все те утруднює кольоністові добитись більшого майна, як це було зрештою і перед десятками літ, коли наші перші кольоністи спали блаженним сном — втративши прегарну нагоду двигнутись матеріяльно з нужди, в якій живуть.

Сьогодні вже богато тяжче до чогось дійти. Ліпші землі заняті Італійцями, Японцями, Німцями і т. д. В стейтах С-та Катарина і Парана є ще богато незаселеного праліса. Туди звільна сунеться наш переселенець. Та й це йде пиняво, відсутність залізниці відчувається сильно. Кольоніст мусить продавати свої твори за півдурно, а купувати фабричні продукти по казочних цінах. Правда, в половині листопада має прийти до зміни уряду, а новий уряд обіцює завести нові дороги для перевозу товарів самоходами, які тут починають вести поважну конкуренцію з залізницею. Є також обіцянки щодо инших змін.

Взагалі політика Бразилії повинна змінитися. Повинна також скінчитися революція, що ще досі кипить у стетах Гояз, Баґія, Параґіба й ин. Мабуть новий президент Вашінгтон Люїз дійде до порозуміння з ворохобниками і змінить політику фінансову. Бо фінансове положення Бразилії, не зважаючи на поправу курсу мільрейса, ґрізне. Промисл і торговля борються зі страшенною крізою, а уряд своїми податками ще утруднює цю боротьбу. Всі тут надіються, що небавком положення стане краще, але надія заводить. Місцева продукція перевищає потребу; поправлений курс міля позволяє купувати товари зза границі. Кріза замісць слабнути зростає.

Инша річ, що все те слабо відбивається на українському кольоністові, бо він в більшости хлібороб і його продукти все мають вартість. Але їхати сюди новому еміґрантові не порадно. В протягу 1926 року приїхало в стейт С. Павльо 29.000 еміґрантів з Бесарабії. Чого ці люде не пережили? Жаль було, читаючи тутешні часописи про нещасних Бесарабців. А сеж таки недавно гостили тут представники польського уряду, що думають спрямувати сюди кольонізаційну течію. Плянтаторам кави це на руку, але це був би злочин; навіть тутешня офіціяльна преса почала критикувати цей проєкт польських урядових кругів. Що з того вийде, побачимо.

Еміґрант.

Рівноправність.

Заборона осную ання Українського Т-ва Ліґи Націй у Львові.

Дирекція поліції у Львові письмом з дня 28. жовтня 1926 р. 1878/26 СТ. 2008 спрямованим до основників стовариш ння „Українське Товариство Ліґи Націй" у Львові на руки д-ра Олександра Марітчака у Львові повідомила, що воєвідський уряд рескриптом з 25. X. 1926 ч. В.П. 14506/26 заборонив оснування згаданого товариства головно з ось якої причини (дослівний відпис):

„Після § 3 начерку статута цілею проєктованого стовариш ння межи иншим мало би бути практичне приміне ня засад усталених Ліґою Націй відносно до земель замешкалих населенням руським. Як то цілі належать до компетенції інтернаціональних чинників згідно державних властей законодавчих і Раду. Стремління до реалізації цілей товариства булоби нарушенням суверенности і цілости держави.

З огляду відтак на своє уладження проєктоване ст вариш ння представляється — як загрожуюче порядкови публичному а тим самим як небезпечне для держави і противне законові".

Годиться зазначити, що згадані постанови статута є ідентичні зі статутами инших товариств Ліґи Націй, які істнують майже у всіх світових державах. Заборона оснування Українського Товариства Ліґи Націй у Львові є унікатом, який найкраще характеризує новий курс польської політики.

Очевидно, що наші політичні чинники використають як слід згадану заборону на відповідній арені.

Новий світ.

Враж ння з Рад. України.

Виклад проф. д-ра І. Свєнціцького.

На самому початку оцих стрічок слід підкреслити, що виклад проф. І. Свєнціцького з неділі (7. XI. ц. р.) цілком неподібний своїм змістом та формою до тих викладів, які нам доводилося колинебудь чути про положення на Радянській Україні.

В викладі проф. Свєнціцького найменше було оптичних і слухових вражінь, а зате була спроба синтези і висновків на основі пережитого та відчутого в часі побуту поза лінією ризького кордону. Автор був не тільки на Україні в Києві, але й у Москві, Ленінграді та в столиці радянської Білоруси Мінську.

Тому то й ілюстрацію до своїх тез та висновків брав прелеґент не тільки з України, але й з Росії та з Білорусі. Як учений і культурник, прелеґент обмежувався виключно до тих ділянок радянського буття, що мають якенебудь відношення до науки та культури.

На самому вступі зазначив проф. Свєнціцький, що одномісячний побут у СРСР, тобто в державі, де твориться нове життя, де кується новий тип людини і громадянина, не вистарчає на те, щоби охопити та пізнати тамошнє життя в цілости, щоби збагнути всі його додатні та відємні сторони.

Заразже при вїзді в Україну, а також і в Росію та Білорусь впадає в вічі те, що там всюди відбувається еволюція відбудови всіх ділянок життя. Приглянувшися ближче тій відбудові чи радше новій будові, приходиться до висновку, що безпосередня стихійна революція з її гураганним галасом та шумом, з її кривавими атрибутами безповоротно минула. На її місце прийшла хвиля еволюційної праці над революційними реформами життя. Цей процес можнаб назвати иншими словами еволюцією революції, революції мирної в политивному її розумінні. Цю велику працю робить там як відомо одна партія, що держить у своїх руках диктатуру, що не визнає ніякого індивідуалізму, що все направляє в рамки колективної праці для реалізації та заспокоєння не особистої індивідуальної амбіції чи цілі, але збірної колективної мети. І тому не дивно, що вся та праця має подекуди монотонний і нудний вигляд, і не тільки вигляд, але й в дійсности вона такою є. Індивідуалістів це мучить та роздражнює. Вониж до цього не звикли, вониж не можуть погодитися, що їхня енергія та праця має згубитися, пропасти в гущі загальних, збірних зусиль.

Ця сторінка життя має свої додатні і відємні сторони. Люде громадські, альтруїсти находять вдоволення і насолоду в такій збірній праці, люде з індивідуалістичною психікою дістають до такої праці нехіть, а то й відразу. Бож та праця не для них, а для инших, невідомих, для напів реального колективу, дехто каже для абстракту.

І хоч часи страшного, руїнницького та кривавого воєнного комунізму безповоротно минули, то сліди його видко на кожному кроці, на кожній ділянці життя. А тому ясно, що в такому наладнанню праці, де потреби одиниці сходять на задній плян перед потребами загалу, та одиниця ще нині відчуває на кожному кроці великі недостачі, вона нераз не може ще й нині заспокоїти по кількох літах відпочинку та творчої праці по минулому періоді воєнного комунізму навіть найпримітивніших індивідуальних потреб. Ще нині ви стрінете великі ряди черги перед кооперативами з мануфактурою, чи навіть споживчими продуктами. Ще нині в ук-